

УДК 159.9: 613.89

А. Іващенко, канд. психол. наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ ІЗ СІМЕЙНОЮ СИСТЕМОЮ В МЕЖАХ КЛІЄНТ-ЦЕНТРОВАНОЇ ТЕРАПІЇ

У статті здійснено огляд існуючих науково-практичних підходів до роботи із сімейною парою. Запропоновано загальні рекомендації до корекційної роботи із сімейною системою (подружньою підсистемою) в межах клієнтцентованого підходу в психотерапевтичній практиці.

Ключові слова: сімейна система, сім'я, молода сім'я, подружня пара, клієнтцентована терапія, психокорекція подружніх стосунків.

Сьогодні у галузі діяльності сімейних психологів-практиків існує низка психотерапевтичних та психокорекційних методів роботи із сімейними парами, які виокремлюють у межах різних психологічних парадигм. Проте єдиного та універсального підходу до вивчення проблем сімейних стосунків, розуміння їх сутності та структури на актуальний час не встановлено, що породжує труднощі у вивченні міжособистісних стосунків та взаємодії у сімейних парах. Труднощі обумовлюються відсутністю загальної теорії, яка могла б стати основою для вивчення сім'ї, замість неї є значна кількість шкіл, течій і напрямів з різними підходами до проблем сімейної допомоги [9]. Перелічені факти зумовлюють **актуальність** даної статті, в якій було здійснено спробу узагальнити деякі науково-психологічні погляди щодо роботи із сім'єю, та описати рекомендації щодо консультативно-корекційної програми у клієнтцентованій парадигмі.

Мета статті полягає у виявленні особливостей корекційної роботи психолога-консультанта, що працює з молодими парами (подружня підсистема), спираючись на засади клієнтцентованої психотерапії. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: здійснити огляд існуючих наукових підходів до вивчення сім'ї, як системи, розкрити основні ідеї клієнтцентованого підходу у роботі психолога-консультанта, довести ефективність клієнтцентованого підходу у роботі із сімейними парами, розкрити основні методичні засади корекційної роботи із сімейною парою в межах клієнтцентованого підходу.

У сучасній психологічній практиці виокремлюють класичні школи вивчення та роботи із сімейними парами, серед яких: системна парадигма вивчення сімейних стосунків (М. Боуен, Ф. Горін, Т. Фогарті та ін.), емпірична парадигма (К. Р. Вітакер та ін.), психоаналітична парадигма (З. Фрейд, Е. Еріксон, Е. Фромм, Г. С. Салліван та ін.), структурна сімейна психологія (С. Мінухін, Дж. Хейлі та ін.) тощо.

Основна мета емпіричного методу вивчення сім'ї полягає в активній включеності спеціаліста до сімейних стосунків, а не використання технік та концепцій у вирішенні сімейного конфлікту [4]. Психоаналітичним змістом вивчення сімейних стосунків є здатність визнати та пояснити несвідомі імпульси та засоби захисту від них, які впливають на якість стосунків пари [9]. Трьома основними поняттями структурної парадигми є структура сім'ї, її підсистеми та кордони [13].

Аналізуючи наукові джерела з визначеної проблематики, було з'ясовано, що кожен із класичних підходів, хоч і має характерні особливості, проте в кожному із них базовим є вивчення сім'ї з огляду її системності. Отже, на нашу думку, найбільш ефективним та таким, що охоплює різні аспекти сімейних стосунків є системний підхід у вивченні сім'ї [4].

Найяскравішими представниками вивчення сімейної системи із зарубіжних науковців є М. Боуен та представники його наукової школи, а також Н. Акерман, С. Мінухін,

В. Сатір, Дж. Хейлі та К. Маданес, М. Сельвіні-Палацоллі [4]. Серед вітчизняних сімейних психологів виділяємо досягнення В. М. Мясіщева, А. Я. Варги, С. В. Петрушина, Е. Г. Ейдемільера та В. В. Юстіккіса, О. С. Кочаряна, П. П. Горностая та ін. [1; 5; 9].

Досліджуючи особливості вивчення та аналізу сімейних систем, було встановлено, що кожна сімейна система має свої параметри. А. Я. Варга, Е. Г. Ейдемільер та В. В. Юстіккіс у своїх роботах узагальнюють та визначають наступні параметри сім'ї як системи: структура сімейних ролей, сімейні підсистеми, внутрішні та зовнішні кордони сімейної системи, сімейні правила, стереотипи взаємодії, сімейні міфи, сімейна історія, сімейні стабілізатори.

Для нашої роботи є досить цікавими ідеї, щодо сімейної, а, зокрема, подружньої, взаємодії С. В. Петрушина [5]. У своїх працях він пропонує принцип диференціювання у роботі із сімейними парами та пропонує ідею про три рівні взаємостосунків: соціальний, емоційний, інтимний. Автор вказує на те, що соціальний та емоційний рівні можуть змішуватись між собою, в той час як інтимний рівень розглядається як повністю самостійний, який не змішується з іншими. Автор спирається на такі основні положення: міжособистісні стосунки не є однорідним утворенням, вони мають різні рівні; недеференціювання окремих рівнів стосунків як більш-менш самостійних та нетотожних між собою є одною із причин незадоволення даних стосунків; вирішення проблеми, яка виникла у стосунках, міститься у виявленні та диференціюванні рівнів стосунків [5].

На нашу думку, С. Петрушин у своїй науковій концепції поєднує та узагальнює параметри сімейної системи, виділені Е. Ейдемільером, В. Юстіккісом та А. Варгою у два рівні взаємодії сімейної системи (соціальний, та емоційний) та пропонує третій рівень (інтимний), який безумовно впливає на якість сімейних стосунків. Емоційний рівень, в такому випадку, відображує не тільки емоційний зв'язок сімейної пари, а і її комунікативний рівень. Отже, ми вважаємо, що доцільно другий рівень сімейних взаємин розглядати, як емоційно-комунікативний [1; 5; 9].

Роботи С. Петрушина мають для нас вагоме значення, оскільки його підхід визначає аналіз сімейної системи на трьох рівнях взаємодії, де психолог-консультант має можливість працювати як із сімейною системою в цілому, так і з підсистемою.

Велике значення у розвитку ідей системної сімейної терапії мав клієнтцентований підхід К. Роджерса [6]. К. Роджерс зазначає, що існує чотири основних аспекти, які впливають на якість сімейних стосунків: це включеність у процес взаємостосунків, тобто перебування у так названому "контакті" один з одним; розкриття власних почуттів у подружньому спілкуванні; автономність та самостійність подружніх партнерів; відмова від соціальних ролей у подружньому житті. У сімейній терапії втілювачем його ідей була В. Сатір. Вона почала працювати із сім'ями у повному складі. На відміну від М. Боуена,

В. Сатір, насамперед, звертала увагу на теперішнє сім'ї, яка звернулася за допомогою, на поточні взаємовідносини між її членами. Вона діяла відповідно до базових принципів клієнтцентованого підходу: найважливіше значення в психотерапії має ситуація "тут і тепер". Провідні техніки у роботі В. Сатір були спрямовані на досягнення негайних змін, змін сімейної ситуації при безпосередньому контакті сім'ї з психотерапевтом. Авторка стверджувала, що здобутий досвід у кабінеті психотерапевта, сім'я може застосовувати і відтворювати у своєму реальному житті. Найпоширенішим методом, який започаткувала В. Сатір є метод сімейної реконструкції та метод сімейної скульптури [7; 8].

Підсумовуючи, вище зазначені наукові погляди та орієнтуючись, на отримані результати дослідження особливостей міжособистісних стосунків у сім'ях, було розроблено методичні рекомендації до корекційної роботи з молодими сім'ями, з огляду на налагодження психологічного контакту подружньої пари та встановлення емоційно-близьких стосунків, які сприяють особистісному розвитку партнерів та їх пари в цілому [2].

В основу рекомендацій, щодо створення корекційної програми покладені концепції психологів гуманістичної школи, де найважливішим аспектом роботи психолога-консультанта вбачається у безумовному прийнятті клієнта та емпатії до нього. Спеціаліст має бути відкритим до нового досвіду у роботі із сімейною системою і для того, щоб зрозуміти ситуацію, що склалась у сім'ї, і для того, щоб допомогти у розвитку та знаходженні нових шляхів вирішення проблем самими клієнтами. До завдань безпосередньої корекційної роботи із сімейною парою, в межах клієнтцентованого підходу, відносять створення умов для максимального усвідомлення та проживання власної проблемної ситуації сімейною парою, розширення уявлень пари про можливі варіанти розвитку стосунків, шляхом саморозкриття партнерів та встановлення між ними емоційно-відвертих стосунків.

Для досягнення ефективності корекційної роботи із сім'єю, психолог-консультант має ставити перед собою наступні завдання: встановити сімейний діагноз; вияви-

ти психологічні особливості сім'ї та її членів, від яких залежить корекція психологічного розладу; спрямувати свою діяльність на те, щоб звернути увагу подружжя на елементи фіксованого спілкування; розкрити можливі перспективи розвитку взаємодії, можливі стратегії вирішення конфліктної ситуації та перспективи на встановлення близького емоційно значимого спілкування.

Посилаючись на концепції клієнтцентованої парадигми, вважається, що психологічна близькість та емоційне тепло між людьми є найкращим підґрунтям для розвитку та роботи із травматичними ситуаціями, що ядро особистості містить позитивне начало, яке проявляється в прагненні людини до росту, розвитку та самоактуалізації [6]. Оскільки робота з сімейною парою має свою специфіку (стосунки у парі можуть бути у досить загостреному стані, рівень взаєморозуміння може бути порушеним), для того щоб корекційна робота мала позитивний вплив на стосунки пари, першим, на чому має сконцентрувати увагу спеціаліст – це рівень комунікативного взаємопорозуміння подружжя.

Схематично роботу із сім'єю можна зобразити наступним чином, де емоційна відвертість є компонентом емоційно-комунікативного рівня та впливає на всі інші рівні подружньої взаємодії (Рис. 1).

Із зазначених трьох рівнів важко виокремити основний, який міг би зайняти ведучу позицію. Проте вбачається доцільним працювати із сім'єю, йдучи від соціального рівня до інтимно-сексуального рівня взаємодії молоді сім'ї, де соціальний рівень є найвищим у взаємодії партнерів. Робота саме в такій послідовності із сім'єю знаходить відображення у концепціях В. Райха, який започаткував тілесно-орієнтований підхід у психотерапії. Ідея В. Райха складається в тому, що людина на емоційні переживання реагує тілом і, відповідно до цього, у тілі людини утворюються певні м'язові блоки. В. Райх вказував на те, що тілесна енергія людини прямує "знизу-вверх" і для того, щоб розблокувати дану енергію з людиною потрібно працювати починаючи із найвищого блоку, таким чином поступово вивільняючи емоційну енергію із заблокованих зон.

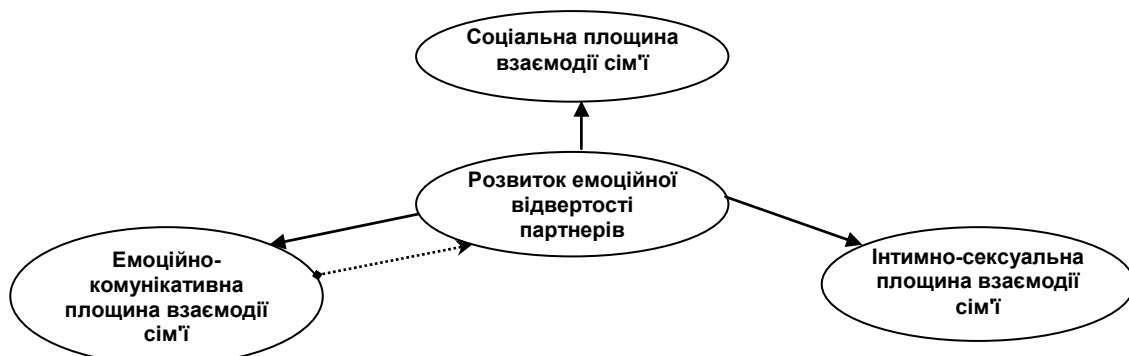

Рис. 1. Схема впливу емоційного розвитку партнерів на три площини взаємодії сім'ї

Звичайно, співвіднести тілесно-орієнтовану та гуманістичну концепції дещо складно, тому що вони мають різне походження та різну структуру терапевтичного впливу. Але припускається, що пара так само на різних рівнях "сімейного організму" може мати заблоковану емоційну енергію, яка і спонукає до ускладнення міжособистісних стосунків. Відповідно, в роботі із сім'єю психолог-консультант може, шляхом налагодження емоційної відвертості та контакту у парі, спонукати вивільнення заблокованої "енергії" у вигляді різних емоцій, починаючи із обговорення, переживання та усвідомлення соціальної площини взаємодії, закінчуючи інтимно-сексуальною площиною.

Корекційна програма роботи із сімейною парою має передбачати не менше 10 зустрічей по 90 хв. (1 год. 30 хв.) на тиждень.

Перший етап має містити у собі діагностичний зміст: в процесі спілкування із подружньою парою встановлюється сімейний діагноз, визначається в чому є причина подружньої невдоволеності, висвітлюються бажані та очікувані результати роботи, які вбачають собі чоловік та дружина. Окрім цього, важливим аспектом для роботи психолога-консультанта є не тільки збір інформації та встановлення діагнозу, але і відверте спілкування із сім'єю. Потрібно уважно вислухати життєвий досвід сім'ї,

налаштувати консультативну бесіду на відвертий лад. На першому етапі зустрічі, вислухавши подружню пару, обов'язково потрібно узагальнити зазначену клієнтами проблему, для того щоб визначити спектр подальшої роботи із парою та по можливості дати своєрідне домашнє завдання подружжю. Також суттєвим є визначення кількості наступних зустрічей, для того, щоб і психолог, і подружня пара орієнтувалися у власних перспективах та могли прослідкувати результати співпраці.

Даний етап роботи із сім'єю передбачає використання наступних консультативних технік: техніка активного слухання; техніка емпатичних відповідей; техніка психологічної метафори. Останню техніку можна використовувати, як разовий, так і стійкий образ, який буде супроводжувати психокорекційну роботу із парою. Якщо метафора відповідає досвіду клієнта, то вона йому дозволяє увійти в певний пласт переживань та емоцій, які дозволяють знайти нові засоби вирішення конкретних проблем. Метафорою можуть слугувати казки, притчі, пісні, анекдоти, залежно від ситуації.

Отже, на даному етапі роботи найважливішим завданням психолога-консультанта є встановлення довірливого контакту із сімейною парою, надання можливості подружжю відчувати себе в безпечних та сприятливих умовах для роботи та особистісного розвитку.

На діагностичному етапі можна запропонувати сім'ям пройти анкетування, для того, щоб психолог-консультант міг скласти більш коректний соціально-психологічний сімейний профіль та скоротити час діагностування типу подружньої взаємодії [2].

На етапі сімейного діагнозу, з метою встановлення довірливого контакту у сімейній парі, можна запропонувати виконання специфічних вправ. Однією із таких вправ може бути вправа запропонована О. О. Кроніком "Біографія значимих стосунків" [3]. Вправа спрямована на спільну діяльність сімейних партнерів, встановлення довірливого контакту у спілкуванні не тільки між подружжям, а і з психологом безпосередньо. Виконання поставленого завдання передбачає роботу із минулим, теперішнім та майбутнім пари. Сім'я в такому випадку не тільки згадує, але й планує на майбутнє, координує певні спільні цілі. Вправа займає близько півтори години, але вона спонукає до релаксації у спілкуванні сімейних партнерів та допомагає виокремити ресурсні сфери відновлення взаємопорозуміння у парі.

Наступний етап передбачає роботу із площиною соціальної взаємодії подружньої пари. На даному етапі важливо встановити, що саме цінують подружні партнери у сімейному житті та поза сім'єю. Молодому подружжю важливо вказати на засоби вирішення різних конфліктів, які вони використовують. Даний рівень роботи із сімейною парою носить більше констатуючий характер, але він безпосередньо спрямовує до вивільнення емоцій сімейної пари. При проясненні для пари, яким чином вони розподіляють лідерство у стосунках, відповідальність, наскільки вони цінують ту чи іншу сферу сімейного життя (н-д, батьківство або сферу емоційної підтримки), наскільки схожі їх погляди та інтереси, може виникати різне емоційне забарвлення консультативно-корекційної роботи. Важливо звертати увагу на неусвідомлювані зони конфлікту подружньої пари. Наприклад, при стійкому конфлікті на тлі господарсько-побутової сфери подружжя, дружина або чоловік можуть переживати почуття самотності та неповаги. Важливо звертати увагу саме на дані переживання та працювати у напрямку відновлення психологічної близькості подружньої пари. У такому випадку психолог-консультант може запропонувати подружній парі поспілкуватися один з одним про само-

тність, та обов'язково має зайняти позицію транслятора, адже сімейна пара може бути неготовою на даному етапі почути один одного.

Для спеціаліста важливо зупинитись на почуттях сімейної пари та на емоціях кожного із подружньої пари, які виникли в результаті обговорення соціальної площини взаємодії партнерів.

На третьому етапі психолог-консультант працює із емоційно-комунікативною площиною взаємодії партнерів. Тут важливо дати зрозуміти сімейній парі наскільки вони вільно вміють висловлювати не тільки думки, а й власні переживання та емоції у контакті з партнером. На даному етапі є важливим не тільки узагальнення та виокремлення ведучих почуттів пари, а й здобуття навички партнерами подолання страху у прояві почуттів та емоцій. Один із засобів здобуття такого навички, це відвертість, в першу чергу спеціаліста у спілкуванні із парою.

Важливим аспектом роботи є не тільки те, про що говорить сімейна пара, але і їх пози при спілкуванні, просторове розташування щодо спеціаліста та до шлюбного партнера. Клієнт може бути неконгруентним у своїх переживаннях та їх вираженні, вербалізації, при ігноруванні таких деталей у роботі, існує ризик порушення або взагалі відсутності саморозвитку клієнта.

Третій етап роботи із сім'єю має займати найбільше часу із всього виділеного на корекційну роботу із сімейною парою, оскільки це є найбільш проблемною зоною майже у всіх молодих сімейних парах. Із 15 годин роботи, даній площині варто приділяти увагу як мінімум 8 годин. Як вже зазначалося вище, молода пара, яка звертається за допомогою спеціаліста, зазвичай переживає кризовий період сімейного життя. У такому випадку емоційний стан партнерів, як правило, має негативне забарвлення, тому консультанту важливо приділяти найбільшу увагу саме налагодженню емоційно-комунікативного рівня подружжя. Налагодження емоційної відвертості та психологічної близькості партнерів за такий час, звичайно, не досягне високого рівня, проте це може дати поштовх молодим людям для подальшого особистісного розвитку, розкрити можливі стратегії вирішення конфліктної ситуації, порушити елементи фіксованого спілкування, помилкових висновків, фіксацію на минулому досвіді подружжя, що призводили до утруднень у взаємопорозумінні.

Перебудова характеру сімейних стосунків відбувається у декількох точках, першою з яких є перехід із неконгруентної позиції у спілкуванні на конгруентну. Наприклад, дружина переживаючи почуття невпевненості у собі перекладає відповідальність за власний неуспіх у справах на чоловіка, говорить про те, що який чоловік не принижував її гідність, вона б змогла вирішити проблему, пов'язану із професійною самореалізацією. В даному випадку можливе застосування техніки психологічної метафори, з метою допомогти усвідомити клієнтці, що вона може у більшості життєвих ситуацій приймати рішення самостійно та справлятися із будь-якими задачами. Наступною точкою зміни сімейної системи може виступати некоректне сприймання комунікативного повідомлення партнера, коли один із подружньої пари сприймає лише частину даного повідомлення і робить свої узагальнюючі висновки не намагаючись повністю зрозуміти свого партнера. Також точкою зміни сімейного спілкування є помилкове "читання думок" подружнього партнера.

Психолог транслює подружжю, що повідомлення, яке передається партнеру зовсім не співпадає ні з намірами, ні із змістом його слів. Наступним кроком є навчання партнерів надсилати повідомлення один одному

узгоджено, важливим є навчання партнерів обмінюватися не тільки думками, але і власними переживаннями та реакціями на поведінку, дії та слова партнера.

Четвертий етап роботи є не менше складним, як для сімейної пари, так і для консультанта. Рухаючись від соціальної площини взаємодії, розкривши емоційно-комунікативну близькість партнерів, консультант наближується до інтимно-сексуальної сфери сімейної пари. Це досить проблемна зона у багатьох молодих парах, оскільки вона закрита, має обмеженість у засобах корекції в процесі роботи зі спеціалістами. Тим не менше, завданням психолога на даному етапі є допомога сімейній парі у відновленні зацікавленості один одним, розкриттям жіночого та чоловічого потенціалу партнерів, шляхом флірту, загравання, компліментів один одному. При готовності партнерів, важливо говорити про очікування, бажання та фантазії у даній сфері. Також, одним із важливих завдань психолога-консультанта є навчити пару відверто говорити на сексуальні теми та не боятися сексуальності власного тіла. В якості доповнення до психологічної корекції, парі можна рекомендувати легкі фізичні навантаження. Для чоловіка корисною може бути йога, або ж різні силові спортивні навантаження, які додадуть йому впевненості та мужності, для розкриття жіночого потенціалу можна порадижити дружині, наприклад, східні або іспанські танці.

П'ятий етап є завершенням роботи із сімейною парою. На даному етапі важливо узагальнити отримані знання під час роботи, обговорити весь хід роботи із сімейною парою. Психолог-консультант має спонукати пару до взаємного обміну думками, щодо отриманого досвіду.

Висновки. Серед ряду підходів до вивчення сімейних стосунків виокремлюють емпіричну, психоаналітичну, структурну парадигми тощо. Узагальнення підходів до вивчення сімейних стосунків дає підставу стверджувати, що системний підхід є найбільш ефективним у роботі із сімейними парами.

Оскільки, одним із найважливіших аспектів сімейних стосунків є емоційна сфера, у статті запропоновано клієнтцентрований підхід до роботи із сімейною системою. Саме такий підхід передбачає вивчення сімейних стосунків за визначними критеріями взаєморозуміння у сімейні пари (відверті, довірливі стосунки двох особистостей, які постійно розвиваються, відповідно розвивають потенціал власних стосунків, де-

монструють готовність конструктивно вирішувати конфліктні ситуації, особистісно розкриватись у цих стосунках і бути свідомою, самостійною особистістю). Орієнтуючись на засади клієнтцентрованої психотерапії, було запропоновано методичні рекомендації щодо корекційної роботи з молодими подружжями. Корекційна програма передбачає роботу із сім'ями в трьох площинах – соціальній, емоційно-комунікативній та інтимній. В основу розвитку сімейних стосунків необхідно ставити емоційну відвертість подружньої пари. Основним завданням психолога-консультанта у роботі з сімейною парою має бути налагодження емоційної відвертості та контакту між ними, спонукання вивільнення різних емоцій, починаючи із обговорення, переживання та усвідомлення соціальної площини взаємодії, закінчуючи інтимно-сексуальною площиною.

Список використаних джерел

1. Варга А. Я. Введение в системную семейную психотерапию / А. Я. Варга. – М.: Когито-Центр, 2009. – 182 с.
2. Іващенко А. С. Психологічні чинники міжособистісних стосунків у молодих сім'ях з різним типом подружньої взаємодії: атореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.05 "Соціальна психологія" / А. С. Іващенко. – Київ, 2013. – 18 с.
3. Кроник А. А. Биография значимых отношений / А. А. Кроник, А. Е. Кроник // Психология семьи: учеб. пособие для факультетов психологии, социологии, экономики и журналистики / сост. Д. Я. Райгородский. – Самара: БАХРАХ-М, 2002. – С. 318-337.
4. Николс М. Семейная терапия. Концепции и методы / М. Николс, Р. Шварц; пер. с англ. О. Очкур, А. Шишко. – М.: Эксмо, 2004. – 960 с.
5. Петрушин С. В. Любовь и другие человеческие отношения / С. В. Петрушин. – 3-е изд., испр. – СПб.: Речь, 2007. – 144 с.
6. Роджерс К. Брак и его альтернативы. Позитивная психология семейных отношений / Роджерс К.; пер. с англ. Е. Г. Разановой. – М.: Этерна, 2006. – 320 с.
7. Сатир В. Вы и ваша семья: руководство по личностному росту / Вирджиния Сатир; пер. с англ., ред. Р. Р. Кучарова. – изд. 2-е, испр. – М.: Апрель-Пресс, 2011. – 288 с.
8. Сатир В. Коммуникация в психотерапии / Вирджиния Сатир; пер. с англ., ред. Р. Р. Кучарова. – М.: Апрель-Пресс, 2011. – 96 с.
9. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. В. Юстицкис. – 4-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 672 с.
10. Эллис А. Гуманистическая психотерапия: Рационально-эмоциональный подход [пер. с англ.] / Альберт Эллис. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 272 с.
11. Bowen M. The use of family theory in clinical practice. Comprehensive psychiatry / M. Bowen. – 1966. – No. 7. – P. 345-374.
12. Horney K. Our inner conflict / K. Horney. – N.-Y., 1945. – 318 p.
13. Minuchin S. Techniques of family therapy / S. Minuchin, Ch. Fishman. – Cambridge: Harvard University Press, 1981. – 416 p.

Надійшла до редколегії 11.10.14

А. Иващенко, канд. психол. наук
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ОСОБЕННОСТИ ПСИХОКОРРЕКЦИОННОЙ РАБОТЫ С СЕМЕЙНОЙ СИСТЕМОЙ В РАМКАХ КЛИЕНТ-ЦЕНТРИРОВАННОЙ ТЕРАПИИ

В статье раскрыты существующие научно-практические подходы в работе с семьей. Предложены общие рекомендации к разработке коррекционной работы с семейной системой (супружеской подсистемой) в рамках клиент-центрированного подхода в психотерапевтической практике.

Ключевые слова: семейная система, семья, молодая семья, супружеская пара, клиент-центрированная терапия, психокоррекция супружеских отношений.

A. Ivashchenko, PhD
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

FEATURES OF PSYCHOLOGICAL CORRECTION WORK WITH FAMILY SYSTEM WITHIN CLIENT-CENTERED THERAPY

The problems of existing theoretical and practical approaches in family psychotherapy are considered in the article. The general recommendations for the correctional work with family system (marriage subsystem) are proposed in frames of client-centered therapy.

Keywords: family system, family, a young family, a married couple, client-centered therapy, psychological correction of marital relations.